

4. Про аварійно-рятувальні служби: Закон України від 14.12.1999 р. // ВВР. – 2000. – № 4. – Ст. 25.
5. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 р. // ВВР. – 1994. – № 5. – Ст. 21.
6. Про війська Цивільної оборони України: Закон України від 24.03.1999 р. // ВВР. – 1999. – № 19. Ст. 172.
7. Про загальну структуру і чисельність військ Цивільної оборони: Закон України від 22.12.1998 р. // ВВР. – 1999. – № 5–6. – Ст. 40.
8. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1147 // <http://zakon.rada.gov.ua>

Бондаренко О.В.
(Полтава)

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИРОБНИЧИХ ТРАВМ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Здоров'я людини є одним із найважливіших соціальних чинників, що свідчить про загальне здоров'я суспільства, сприятливі екологічні умови, ефективність системи виховання, освіти та організації виробництва. Здоров'я тісно пов'язане з професією людини, її руховою активністю, харчуванням, звичками, характером відпочинку, психоемоційним станом, тобто способом її життя.

Професійне здоров'я педагога є необхідною умовою його активної життєдіяльності, реалізації, розвитку творчого потенціалу. Воно позначається на здоров'ї його учнів і на результатах всієї навчально-виховної роботи. Нездоровий педагог не може забезпечити учневі необхідний рівень уваги, індивідуальний підхід, ситуацію успіху. Неблагополуччя психологічного здоров'я, деформації особистості педагога, прояви синдрому згорання впливають на здоров'я учнів. Тому проблема збереження і зміцнення здоров'я вчителя повинна бути однією з пріоритетних у сфері його життєвих і фахових [1].

Травмою (грец. *trauma* – пошкодження, поранення) називають порушення анатомічної цілісності чи фізіологічних функцій тканин чи органів людини, викликане раптовим зовнішнім впливом.

Відповідно до виду впливу *травми* поділяють на:

1. Механічні (удари, переломи, рани та ін);
2. Теплові (опіки, обмороження, теплові удари);
3. Хімічні (хімічні опіки, гостре отруєння, ядуха);
4. Електричні, комбіновані та ін. (наприклад, спричинені будь-яким випромінюванням) [2].

Причинами травм можуть бути порушення правил та інструкцій з безпеки, небажання виконувати вимоги безпеки, нездатність їх виконати. В основі цих причин травматизму лежать психологічні причини (критичне ставлення до технічних рекомендацій, інструкцій, небажання їх виконувати; незнання норм і способів забезпечення безпеки, правил експлуатації устаткування; невиконання правил та інструкцій з безпеки

через невідповідність психофізичних можливостей людини (недостатня координація руху і швидкість рухових реакцій, поганий зір тощо) вимогам даної роботи та ін.) [3].

У навчальних закладах травматизм, здавалося б, не мав би бути таким поширеним явищем, однак тут, крім дорослих, перебувають і діти, які часто забувають про засоби безпеки.

Серед працівників школи найчастіше травмуються прибиральниці службових приміщень, оскільки їх робота передбачає виконання фізичних завдань, пересування предметів тощо. Зазвичай травмуються працівники у віці 50–59 років.

В основному випадки виробничого травматизму серед дорослих у закладах освіти трапляються через організаційні причини (невиконання посадових обов'язків, порушення вимог охорони праці, виробничої дисципліни тощо), рідше – з технічних або психофізіологічних.

Широко відомо, що вчительська професія вимагає особливого напруження емоційних і фізичних сил. Постійна концентрація уваги, нервова напруга, необхідність говорити протягом кількох годин щодня перетворило хронічні захворювання горла і гортані та астенично-невротичні розлади практично у професійні захворювання вчителів.

Професійним називається захворювання, спричинене впливом на працівників шкідливих умов праці; це – патологічний стан людини, обумовлений роботою і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією шкідливих виробничих чинників [3].

Професійне захворювання, яке виникає протягом малого проміжку часу (однієї зміни або доби) називається *гострим*, а яке виникає протягом більш тривалого часу – *хронічним*.

Відомо, що близько 20% вчителів постійно хворіють гострими респіраторними захворюваннями, причому хронічно. За даними ВООЗ, до 70% відхилень у здоров'ї людини, а вчителів особливо, є психосоматичними. Неврози різного характеру, гіпертонія, зайва вага, остеохондроз, варикозне розширення вен, що поступово може перейти у тромбофлебіт, – це професійні захворювання вчителів, причиною яких поряд із стресами є гіподинамія [1].

Професія вчителя вимагає значного інтелектуального напруження з метою найкращого викладання освітнього матеріалу, яке у свою чергу, може спричинити стресову ситуацію. В школі багато чинників можуть викликати стрес вчителя – це неповага учнів, гомін і неслухняність, зірвані уроки, невивчений матеріал, відсутність дисципліни на уроці, іноді навіть хуліганські витівки, постійні зміни в освітньому процесі, незрозумілі вказівки керівництва закладу та багато іншого. А якщо до цього додати рівень оплати праці вчителя, можливі домашні потреби та й незадовільний рівень життя в країні, то взагалі складається велика вірогідність отримати *стрес*. При постійному виникненні стресових ситуацій формується синдром розумово-емоційного (нервового) перенапруження, який може

перейти в хворобу. Серед основних хвороб, які пов'язують із стресом є атеросклероз, гіпертонія та різноманітні захворювання шлунково-кишкового тракту.

На виникнення професійного стресу та формування синдрому емоційного вигорання, як в учителів, так і студентів, впливають такі особисті детермінанти: нейротизм, тривожність, агресивність. Для того, аби уникнути негативних наслідків стресу, слід розвинути стресостійкість, усвідомити можливі ситуації виникнення стресу та їхнє усунення [1].

До професійних захворювань педагогів відносяться також афонія, ларингіт, фарингіт. Психогенні захворювання голосу виявляються порушенням вербальної комунікації внаслідок емоціональних конфліктів. Найскладнішим захворюванням серед них є афонія.

Психогенна афонія проявляється повною втратою голосу при збереженні шепітливої мови. Афонія може бути також наслідком хворобливих процесів голосових зв'язок, професійного стомлення голосу [1].

Фарингіт – це запалення задньої стінки горла. Він проявляється сухістю й болем у горлі та кашлем; як і решта захворювань, буває гострим і хронічним. Але найчастіше стикаємося з хронічним фарингітом, яким часто хворіють люди середнього віку – зазвичай незагартовані або ті, хто має якийсь зв'язок з виступами, промовами.

Ларингіт – це запалення слизової оболонки гортані. Ларингітом хворіють люди голосових професій – співаки, актори, викладачі, диктори.

Абсолютна більшість травм – результат незадовільної організації навчально-виховного процесу, трудової і виробничої дисципліни, що нерідко є правовим нігілізмом і повсюдним зневагою виконання вимог охорони праці.

Основними чинниками професійної захворюваності педагогів є стрес, порушення венозного кровообігу та перевантаження голосового апарату, що спричиняють ряд гострих та хронічних захворювань (неврози, гіпертонія, варикоз, остеохондроз, афонія тощо) [4].

Використані джерела

1. Гайдук Л., Отвага І. Професійні хвороби та шляхи їх профілактики // Охорона праці. – 2004. – № 11. – С. 36 – 38.
1. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник / Д.В. Зеркалов. – К.: Основа, 2011. – 551 с.
2. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти : Навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2001. – 339с.
3. Травматизм і захворювання у галузі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knowledge.allbest.ru/life/c-2c0a65625a3ac68b5d43a89421316d26.html>

Дроботя О.Ю.
(Полтава)

**ПОЖЕЖНА СИГНАЛІЗАЦІЯ І ЗАСОБИ ПОЖЕЖГОАСІННЯ НА
ОБ'ЄКТАХ КУЛЬТУРИ**